

УДК 796/799

ВИЗНАЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Спесивих О.О., Карапіщенко К.О.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Одна з основних проблем сучасної педагогіки – відсутність бажання та інтересу дітей вчитися, отримувати знання. Мотивація до навчання – одна із головних умов реалізації навчально-виховного процесу. Вона не тільки сприяє розвитку інтелекту, але є рушійною силою удосконалення особистості в цілому. Формування мотивації в учнів до навчально-пізнавальної діяльності є однією з головних проблем сучасної школи. В дослідженні взяли участь 30 дітей молодшого шкільного віку, які були розділені на дві групи. В першій групі використовувалась оцінювальна система заохочень дітей до кращої роботи в секції, в другій – безоцінкове заохочення. Встановлено, що дві групи дітей молодшого шкільного віку мали різну мотивацію до занять фізичною культурою та по-різному проявляли свою активність на уроках. Також виявлено причини таких результатів та зроблено висновки щодо оптимізації роботи вчителя на уроках.

Ключові слова: мотивація, навчання, вивчення, молодша школа, діти, фізична культура, психологія, вчитель.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для досягнення успіху в діяльності важливі як здібності, так і наявність високого рівня мотивації досягнення. Встановлено, що одним із факторів, які визначають наявність мотивації досягнення успіху, є прагнення досягати високих результатів [2; 5].

В науковій літературі мотивація досягнення розглядається як вирішальний фактор досягнення успіху [6; 8]. При цьому відмічається, що індивідуальні поведінкові стратегії, пов'язані з стійкими особистісними властивостями, які впливають на досягнення успіху, виявляються вже в дитинстві. Так, зокрема, індивідуальні відмінності в інтенсивності реакції на успіх і невдачу відмічаються вже у 4-6 річних дітей. Найбільш суттєва відмінність виражається в переваженні у суб'єкта «внутрішньої» або «зовнішньої» мотивації: перше пов'язано з задоволенням від самого процесу роботи, друге з орієнтацією на винагороду як єдиного цінного результату [4].

Зінкевич-Євстїгнєєва Т. Д. відмічає, що ефект команди засновано на високій мотивації її членів працювати разом на загальний результат. Особливо велика роль мотивації досягнення у спортивній діяльності, оскільки визначає направленість спортсмена на досягнення самих високих результатів [1].

Використання знань щодо мотивації досягнення успіху задля підвищення ефективності спортивної діяльності є актуальним як для тренерів, так і спортсменів.

Однак, за думкою деяких дослідників, проблема мотивації є складною та неоднозначною. Так, М.С. Семілеткіна, вказує, що проблема змісту мотиваційних факторів креативності, взаємозв'язку мотиваційно-сислової сфери особистості з рівнем розвитку творчих здібностей, будучи актуальною, тим не менш, лишається однією з найбільш складних, однозначно не вирішених та суперечливих у сучасній науці [7]. Це узгоджується з думкою Х. Хекхаузена в тому, що психологія мотивації представляє собою одну з найбільш складних та суперечливих областей сучасної психології [10]. Особливості мотивації діяльності полягають в тому, що творча діяльність особистості знаходить задоволення не тільки

у досягненні мрії творчості, скільки у самому процесі [9]. Це узгоджується з думкою щодо орієнтації деяких людей на процес, а інших на результат [3].

Мета дослідження – визначення мотивації учнів молодшого шкільного віку до занять фізичною культурою.

Методи дослідження:

1. Теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури.
2. Педагогічний експеримент.

Результати дослідження та їх обговорення. Для проведення дослідження, було обрано спортивну секцію з єдиноборств, в експерименті взяли участь 30 дітей молодшого шкільного віку. Дослідження проходило в двох різних групах. В першій групі використовувалась оцінювальна система заохочень дітей до кращої роботи в секції. В другій – безоцінкове заохочення.

На першому тижні діти першої групи отримували лише позитивні оцінки, які виставлялися за критерієм: поведінка на занятті та успішність роботи. Звісно не всі 15 дітей отримували задовільні оцінки. Ті діти, які на двох заняттях поспіль отримували відмінну оцінку, на третьому мали схильність гратися, бігати та не слухати вказівок тренера і вже отримували незадовільні оцінки. Діти ж які перші два заняття в секції поводити себе незадовільно, не виконували ті завдання, які перед ними ставилися, на третє заняття абсолютно змінювали свою модель поведінки. Це можна пояснити двома способами: перший – в дітей прокидалося бажання довести тренеру, що вони можуть працювати не гірше за інших і отримувати задовільні оцінки; другий – батьки проводили бесіди вдома і пояснювали як правильно треба поводити себе на тренуванні. В будь-якому разі, відбувалися зміни в поведінці, бажання працювати, і з'являлась мотивація. Через деякий час, все повторювалось. Діти знов два-три заняття поводити себе працюючі, отримували хороші оцінки і знову розслаблялися. Знову їх працездатність та поведінка погіршувалась.

За чотири тижні ці результати повторювалися тричі. А отже ставали закономірністю.

Навпаки ж в другій групі діти не отримували оцінок, а лише чули що вони працюють «добре»,

«незадовільно», «жахливо», «можна краще». У кінці тижня, діти, які краще всього працювали отримували заохочувальний і мотивуючий подарунок – емблему клубу. На першому тижні експерименту емблему отримав лише один учень, на другому – більше половини групи, на третьому – решта дітей.

Але була і інша сторона поведінки. Після отримання емблеми більшість з учнів припиняла працювати так, як працювала до цього. Починалися лінощі. «Мета досягнута, що ще потрібно», – таку відповідь давали учні, чому припинилась робота. Тоді застосовувалися інші впливи. Емблеми, які вони отримували своїми зусиллями та гарною поведінкою – були вилучені. Після цього, на наступне тренування, учень, в якого ця емблема була забрана працював набагато краще, ніж перед цим, а інші учні, в яких ще не забрали ці емблеми, дивлячись на все це, також розпочинали з більшим зусиллям та наполегливістю, з більшою мотивацією працювати, лише б не потрапити в таку ж саму ситуацію.

В дітей була визначена чітка мотивація – отримати емблему і стати кращим серед своєї групи. В них почав прокидатися інстинкт суперництва. Якщо в школі ми можемо сказати, що інстинкт суперництва є негативною стороною у вихованні дітей, то в спортивній секції, на нашу думку, він сприяє підвищенню мотивації до встановлення кращих результатів. Також одним з факторів, що впливає на покращення роботи в спортивній секції, є поразка одного з учнів. На наочному прикладі діти бачать, що припинення роботи, лінощі, не бажання робити що-небудь призводять до тих наслідків, які для них не припустимі.

Так, порівнюючи дві групи дітей, які взяли участь у дослідженні можна зробити висновок, що не важливо як тренера та викладачі мотивують молодших школярів до роботи, головне це робити кваліфіковано, без пагубних наслідків для дітей, мотивувати таким чином, щоб діти прагнули займатися в спортивній секції, ходили до школи та дізнавалися щось нове з інтересом, постійно самовдосконалювалися. Однак, необхідно знати межу. Адже, якщо діти будуть відчувати значний тиск зі сторони викладачів, тренерів

та батьків – може з'явитися зворотня реакція – небажання займатися.

Ніщо в роботі вчителя не повинно викликати у школяра сумніву і упередження. Справжній учитель кожним своїм словом і дією має переконувати їх у своїй щирості, доброзичливості і справедливості. Тільки за цієї умови можна виховати позитивні мотиви до навчання, як до відповідальної, цікавої і радісної праці. Насправді ж мотивація на уроці – не одноразова акція, а цілеспрямована робота, яка має організовувати й тримати в полі уваги учнівський інтерес до пізнання нового впродовж усього навчального часу. Формування мотивів діяльності відбувається в процесі самої діяльності. Мотивувати школяра на кожному етапі уроку означає залучити його до діяльності, яка викликає в нього зацікавленість. Якщо сама діяльність викликає інтерес, то можна очікувати, що поступово з'являться і потреби й мотиви до цієї діяльності.

Висновки. Підсумовуючу роботу, слід зазначити, що мотивування дітей до навчання є достатньо важким аспектом виховання, адже від будь-якої помилки викладача або тренера, дитина може втратити інтерес вивчати не лише якусь окрему тему, а й взагалі навчатися в цілому.

Тож, тренеру або вчителю фізичної культури потрібно вміти організовувати навчальний процес так, щоб мотивувати учнів не лише до занять фізичною культурою, а й до навчання та саморозвитку в цілому.

Усі вищі духовні потреби людини – у пізнанні, самоствердженні, самовираженні, самоактуалізації – це прагнення до самовдосконалення, саморозвитку. Використати ці потреби для мотивації навчання – означає відкрити шляхи до підвищення якості шкільної освіти. Основними серед стимулювання завдань навчання є стимулювання навчально-пізнавальної активності учнів та формування пізнавальних потреб. Адже, викладання – це мистецтво, а не ремесло. Винаходити, вимагати, удосконалюватися – єдиний можливий курс сучасного вчителя.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Перспективно подальших досліджень стане втілення отриманих результатів у тренувальних та навчальний процес учнів та перевірка їх ефективності.

Список літератури:

1. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Теория и практика командообразования. Современная технология создания команд / Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева, Д. Ф. Фролов, Т. М. Грабенко. – СПб.: Речь, 2004 – 304 с.
2. Калимуллина И. Р. Влияние мотивации на психические состояния спортсменов в тренировочно-соревновательном процессе: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / И. Р. Калимуллина; КГУ. – Казань, 2008. – 23 с.
3. Крёгер О. Типы людей и бизнес / О. Крёгер, Дж. Тьюсон. – М.: Астрель, 2005. – 464 с.
4. Либин А. В. Дифференциальная психология. На пересечении европейских, российских и американских традиций / А. В. Либин. – М.: Смысл; Per Se, 2000. – 549 с.
5. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу – СПб.: Питер, 2008. – 352 с.
6. Пилюян Р. А. Мотивация спортивной деятельности / Р. А. Пилюян. – М.: Наука, 1984. – 198 с.
7. Семилеткина М. С. Исследование особенностей мотивационно-смысловой сферы детей с различным уровнем креативности: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / М. С. Семилеткина; МПГУ им. В. И. Ленина. – Москва, 1998. – 16 с.
8. Спортивная психология в трудах отечественных специалистов / сост. и общ. ред. И. П. Волкова. – СПб.: Питер, 2002. – 384 с.
9. Строяновська О. В. Професійна творчість як фактор успішності майбутніх викладачів вищої школи / О. В. Строяновська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 30(54). – С. 191-197.
10. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – СПб.: Питер; М.: Смысл, 2003 – 860 с.

Спесивых Е.А., Карапищенко К.А.
Киевский университет имени Бориса Гринченко

ОПРЕДЕЛЕНИЕ МОТИВАЦИИ УЧЕНИКОВ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА К ЗАНЯТИЯМ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ

Аннотация

Одна из основных проблем современной педагогики – отсутствие желания и интереса детей учиться, получать знания. Мотивация к обучению – одна из главных условий реализации учебно-воспитательного процесса. Она не только способствует развитию интеллекта, но и является движущей силой совершенствования личности в целом. Формирование мотивации у учащихся к учебно-познавательной деятельности является одной из главных проблем современной школы. В исследовании приняли участие 30 детей младшего школьного возраста, которые были разделены на две группы. В первой группе использовалась оценочная система поощрений детей к лучшей работе в секции, в другой – безоценочное поощрение. Установлено, что две группы детей младшего школьного возраста имели разную мотивацию к занятиям физической культурой и по-разному проявляли свою активность на уроках. Также выявлены причины таких результатов и сделаны выводы по оптимизации работы учителя на уроках.

Ключевые слова: мотивация, обучение, изучение, младшая школа, дети, физическая культура, психология, учитель.

Spesyvykh O.O., Karapishenko K.O.
Borys Grinchenko Kyiv University

DETERMINING THE MOTIVATION OF PRIMARY SCHOOL AGE PUPILS TO PHYSICAL TRAINING

Summary

One of the main problems of modern pedagogy – the lack of willingness and interest of children to learn, to acquire knowledges. Motivation for learning – is one of the main conditions for the implementation of the educational process. It not only contributes to the development of intelligence, but also is a driving force behind the improvement of the individual as a whole. Formation of motivation of students to the teaching and learning activities is one of the main problems of the modern school. The study involved 30 primary school children, who were divided into two groups. In the first group was used the scoring system rewards children for the best work in the section, in the other – no estimate promotion. It was found that the two groups of primary school age children have different motivation for physical training and different activity in the classroom. Also, established the causes of such results and made the conclusions for the optimization of teachers' classroom work.

Keywords: motivation, studying, learning, primary school, children, physical education, psychology, teacher.